СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLIX. 97. Джерзі Сити, Н. Дж., середа, 30-го квітня 1941. No. 97. Jersey City, N. J., Wednesday, April 30, 1941. VOL. XLIX.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ДОМАГАЮТЬСЯ РЕЗИҐНАЦІЇ ПАНІ ПЕРКИНС, СЕКРЕТАРКИ ПРАЦІ

ВАШИНГТОН. — На річнім зїзді американської торговельної палати бесідники домагались, а приявні їх щедро оплескували, щоб уряд забрав теперішню секретарку праці паню Перкинс з департаменту праці. Чи уряд хоче, щоб публична опінія була аж так розбурхана, щоб вона змусила уряд це зробити? — запитував один з бесідників Інґерсол. Він говорив, що пані Перкинс потурала сидячим страйкам, охороняла ріжних радикальних робітничих провідників, зокрема Ґерого Бриджеса, який наковів чимало лиха в мореплавнім промислі.

ДЕРЖАВНІ БОНДИ НА ПРОДАЖ.

НЮ ЙОРК. — Уряд випустив вже на продаж державні позичкові бонди. В Ню Йорку дістала ті бонди до розпродажі тисяча фінансових агенцій, на висоту $15,000,000. Ціна тих бондів виносить від $25 до $1,000.

НАЙВИЩИЙ СУД ЗА РІВНІСТЬ ДЛЯ НІҐРІВ.

ВАШИНГТОН. — Найвищий суд розглядав скаргу, зроблену одним чорним конгресменом в федеральнім конгресі, Мичелом, проти залізничої лінії, яка на терені стейту Арканзо звеліла йому опустити пулманівський віз, а перейти до відділу другої кляси. В деяких полудневих стейтах існує різка ріжниця між білими і чорними; є навіть закон званий „законом Джима Крова", на основі якого чорні не можуть їхати в одній вагоні разом з білими. А що ця справа має загальне народне значіння вона опинилась під розглядом найвищого суду. Найвищий суд одноголосно зарядив, що залізничі лінії не мають права змушувати когонебудь переходити з першої кляси до другої, коли він має білет першої кляси. Всі мусять бути трактовані рівно. Та з другого боку суд не міг заборонити, щоб білі, купуючи білети в перший клясі, не мали права домагатись їхати в такім вагоні, в якім є лише білі. Та тут на перешкоді стоїть це, що в полудневих стейтах така маленька частина чорних людей їздить в перший клясі, що для них не виплатиться впроваджувати пулманівські вози. Тому, після всякої правдоподібности, білі, що не можуть знести чорних, таки мусітимуть їхати разом. Суд також заборонив залізничим лініям робити якінебудь ріжниці, коли ходить про спільні ресторани. Не вільно чорним забороняти вступу до залізничих ресторанів.

ПЕРЕМОГА КОМІТЕТУ ВЗАЄМОВІДНОСИН ПРАЦІ.

ВАШИНГТОН. — Найвищий суд порішив, що заряди фабрик, приймаючи робітників на працю, не мають права робити ріжниць що до юнійної приналежности даного робітника. Чи він належить до юнії Американської Федерації Праці, чи до Конгресу Промислових Організацій, заряд фабрики його мусить принятн. А щойно в фабриці, шляхом загального голосування всіх робітників, буде рішено, котра юнія має більше членів і котра є уповажнена до заключування колективної умови праці.

„ЗАМОРОЖЕННЯ" ГРЕЦЬКИХ ФОНДІВ.

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт зарядив, що всі грецькі фінансові фонди в Америці, внаслідок окупації Греції німцями, є „заморожені" і їх не можна вивозити з Америки. Таких фондів Греція має в Америці на 50 міліонів долярів. Це вже 14-тий край, якого фонди в Америці заморожені, з огляду на його окупацію німцями. Разом тих фондів начисляють на нотири і пів біліона долярів. Ще троха, а булоб чим покрити довги з минулої війни.

ВОЄВНИЧІ „ПАЦИФІСТИ".

НЮ ЙОРК. — В Ню Йорку створилось товариство з бувших „лібералів", соціялістів і радикалів, які перед тим були завзятими пацифістами і говорили, що всяка війна є злочином і треба її поборювати. Нині вони переконались, що не всяка війна є злочином і коли ходить про оборону свого краю і його способу життя, війна є конечна. Тому вони тепер стали „воєвничими" і будуть проголошувати, що війна має також гарні і шляхотні прикмети.

ВТІКАЮТЬ ПЕРЕД ЛІСОВИМИ ВОГНЯМИ.

ГРОТОН ((Масачусетс). — Пятьдесять родин мусіло опустити свої доми внаслідок вогня в лісі, який чимраз ближче підходив до їх осель. В гашенні вогня заангажовані тисячі людей, але проте вогонь захопляє чимраз ширшу поверхню ліса.

НЕ ХОЧУТЬ „ЗАТЕМНЮВАННЯ" В ВАШИНГТОНІ

ВАШИНГТОН. — Конгресмени відкинули думку, щоб перевести в Вашингтоні спробу „затемнення" та привчити людей якслід поводитись у темноті. Ця спроба мала відбутись на випадок, якби колись американській столиці дійсно треба було охоронятись перед чужими літаками. Конгресмени станули на тім становищі, що небезпека ще така далека, що не варт переводити цеї спроби і нею лякати людей, а також спинювати вуличний рух.

ЛИНДБЕРҐ ДАРУЄ СВІЙ СТАРИЙ ДІМ.

ТРЕНТОН (Ню Джерзі) — Свою стару резиденцію недалеко Трентону, разом з 400 акрами землі, Линдберґ подарував для стейту, щоб з неї зробити шпиталь. В тій резиденції викрадено Линдбергови дитину й опісля її вбито.

СТРАЙК ВУГЛЕКОПІВ ЗАКІНЧЕНИЙ — КОПАЛЬНІ ЗАЧИНАЮТЬ РОБОТУ

Внаслідок ще одної інтервенції з боку президента Рузвелта страйк вуглекопів, що тривав рівно 28 днів і наковів у промислі чимало клопотів, припинено. Полудневі копальні і вуглекопи згодились на пропозицію, щоб робітники дістали по $1 денно підвишки, а не по $1.40, як цього домагались вуглекопи. Але це рішення не є остаточне. Переговори в тій справі, під наглядом уряду, будуть тривати далі і колиб розємний комітет рішив, що копальні мають дати вуглекопам більшу підвишку, то та підвишка обовязуватиме взад, до дня перервання страйку.

ЛИНДБЕРҐ ЗРЕЗИҐНУВАВ З АРМІЇ

Чарлс Линдберґ вислав листа на руки президента Рузвелта, в якім говорить, що внаслідок прикрих завваг з боку президента він резиґнує з армії, з ранґи полковника. Линдберґ каже, що своїми заввагами президент піддав у сумнів його льояльність і його мотиви в його громадській роботі, через те йому не лишаєся жадний інший гідний шлях, як той, щоб зрезиґнувати з армії.

Ціла ця афера виринула з того, що Линдберґ виголосив недавно в Ню Йорку промову, в якій гостро критикував заграничну політику уряду, зокрема поміч Англії, кажучи, що Англія не має найменшої можливости виграти війну, навіть колиб їй на поміч прийшла Америка. Президент ту його промову назвав дефітистичною і порівнав її до роботи американських дефітистів з часів громадянської війни, в якій вони накликали нарід до замирення, бо, мовляв, з тої війни нічого не вийде.

БРИТІЙСЬКИЙ МІНІСТЕР ВІДПОВІДАЄ ЛИНДБЕРҐОВИ

На річнім зїзді американської торговельної палати виголосив промову британський міністер з британської амбасади в Вашингтоні, сер Джиралд Кемпбел і в ній дав відповідь на деякі закиди Линдберга відносно заграничної політики Великої Британії. Сер Кемпбел сказав, що неправдою є, начеб Британія не додержувала своїх міжнародних зобовязань, зокрема зобовязань супроти підбитих німцями народів. Вона все виконувала те, що обіцяла. А коли нераз її поміч не була велика, то це значить, що дуже великої помочи вона не обіцяла.

Про замирення Англії, яке радив Линдберґ, сер Кемпбел сказав, що англійці це не жовті боягузи, які думають лише про врятування себе; вони мають на увазі також ті народи, що нині підбиті німцями. І колиб Англія нині замирилась забувши за них тоді власне вона далаб доказ, що не додержує своїх обіцянок.

БРИТІЙЦІ ВИЦОФАЛИСЬ З ГРЕЦІЇ БЕЗ ВЕЛИКИХ ВТРАТ

Британська воєнна цензура, як подає Роберт П. Пост з Лондону, не дозволяє покищо писати обширніше про вицофання британських військ з Греції, бо правдоподібно так є, що та евакуація ще вцілости не покінчена. Очевидно, що вкороткому часі будуть проголошені всі подробиці, але тепер треба вдоволитись повідомленнями з військових кватир з Каїра, що евакуація відбулась в найкращому порядку, та що втрати відносно не великі. Особливо є вони дуже малі, коли мова про Королівську Летунську Силу. Це є покищо свого роду відповідь на ті відомости, що їх поширює Берлін, коли каже, що британці понесли в Греції більші втрати в кораблях ніж це було в Донкерк, де, як подають німці, аліянти втратили кораблів на яких 265,000 тон загальної поемности. Що тяжко подати точні дати про Грецію, видно вже з того одного, що там ще нема спокою, бо бої тут і там далі ще продовжуються.

„ВІЛЬНІ ФРАНЦУЗИ" СЯГАЮТЬ ПО СОМАЛІ

До Французького Сомалі, що лежить над Аденським заливом, між Еритреєю і Британським Сомалі, наближаються „вільні французи", себто війська ґен. де Ґоля, що продовжають війну в імени Франції по стороні Великої Британії. Разом з „вільними французами" ідуть теж і британські війська. Генерал Джентільом, що проводить „вільними французами", хоче тепер забрати французьке Сомалі. Воно не зможе протиставитись британсько-французьким силам, бо слабе. Та супроти того, що французький уряд в Віші не дозволяє нікому входити в якінебудь переговори з армією „вільних французів", то переговори щодо здачі Французького Сомалі будуть ведені правдоподібно британцями.

МАРШАЛ ПЕТЕН, НАЧАЛЬНИК ФРАНЦУЗЬКОЇ ДЕРЖАВИ. — Петен недавно обходив 85. уродини. Він служить Франції 66 літ. Кажуть, що виглядає принаймні 20 літ молодший від свого справжнього віку. На світлині: його витають мешканці міста Гренобль при нагоді його відвідин у місті.

ЩЕ ДАЛІ ЛОМЛЯТЬ СОБІ ГОЛОВУ НАД ТИМ, КУДИ ПІДЕ ГІТЛЕР

ЛОНДОН. — Назагал опінія британських воєнних і політичних знавців схиляється в той бік, що німці звернуть тепер свою головну увагу в сторону Суезького каналу. Та інша справа, чи це їм вдасться. Очевидно, що найскорше міг би Гітлер це осягнути при допомозі цеї армії, що саме тепер вступила на землю Єгипту. Але там не може бути багато війська. І не багато зможе дістатись до Африки, бо британська фльота далі є панею Середземного моря. Крім цього наступ на Суезький канал через Єгипет потребував би не тільки багато війська, але теж і багато воєнного матеріялу. Найбільша небезпека походилаб з боку німецьких літаків, які моглиб бомбардувати британську пристань Александрію, що є головною базою, коли іде про морські сили Британії на Середземному морі. Отже так виглядає, що напад на Суезький канал через Єгипет був би для німців дуже ризиковний і непевний. Ось тому надіються, що німці готові піти на Суезький канал через Туреччину, займаючи Дарданелі, а потім далі Ірак й Іран враз з нафтовими полями, довершуючи таким чином те, про що мріяв давніще німецький цісар Вільгельм, коли плянував пряме залізниче получення Берлін-Баґдад.

ПІДУТЬ НА СОВЄТИ.

СТОКГОЛЬМ. — Коли судити по тому, що відчувають в Швеції щодо майбутних воєнних подій, то загальна думка така, що таки прийде до війни між Сталіном і Гітлером. Але ніхто не каже, чи Сталін захоче битись.

ПОЛЯКИ В АФРИЦІ.

АЛЕКСАНДРІЯ. — До Єгипту прибуло велике число польських дипломатів і політичних біженців, що жили в Югославії й Греції. Крім того є тут ще й польські вояки, що прибули разом з британським і грецьким військом.

ЕСПАНІЯ ГОТОВА ПОМАГАТИ ГІТЛЕРОВИ.

ЛОНДОН. — Британці рахуються з тим, що націсти можуть зачати напад на Ґібральтар, та що в тому можуть дістати з боку Еспанії навіть активну допомогу.

ВЖЕ Є НІМЕЦЬКІ „ТУРИСТИ" В СИРІЇ.

КАЇРО. — З Сирії доносять, що французький уряд допускає до Сирії у великому числі німецьких „туристів", себто перебраних по цивільному німецьких вояків і офіцирів.

НЕМА ВЖЕ Й БУЛЬБИ.

АМСТЕРДАМ. — Що в занятій німцями Голяндії тяжко жити, видно найкраще по тому, що видають уже на картки навіть бульбу, чого ніколи досі не було. Те саме є з маслом і з мясом, та ці зарядження є давнішої дати.

ДВА ОСТРОВИ — ДВА ПРИСТАНОВИЩА ДЕМОКРАТІЇ.

КАНЕА (Крета). — Боротьба Греції за свободу мусить продовжатись. І то з того невеликого острова, себто з Крети. Бо виглядає, що Провидіння вибрало два острови — Британію і Крету — як два останні пристановища свободи в Европі. Так говорив грецький премієр Тсовдерос з Крети, де перебуває разом з грецьким королем Юрієм II. і членами уряду. Казав, що згадані два острови ведуть сьогодия боротьбу за свободу, ставлячи опір чорній повені, що заливає Европу, визнаючи тільки насилля. Треба жертвувати, казав премієр, але пожертви не входять тепер у рахубу. При кінці запевнив грецький нарід, що Греція стане знову не тільки вільною, але й великою. Кореспондент часопису „Ню Йорк Таймс", що розмовляв з грецькими політичними біженцями, твердить, що всі вони обурені, що земля, де зродилась перша демократія, опинилась в неволі.

АВСТРАЛІЯ ПРИ АНГЛІЇ.

СИДНЕЙ (Австралія). — Якаб не була опозиція, вона не існує, коли іде про те, щоб не ослабити Англії й її боротьби з Гітлером. Ось тому і вислав до Черчіла телеграму австралійський премієр, запевняючи його від імені уряду, що Австралія даватиме Англії далі повну допомогу. Це є відповідь на те, що німецька пропаганда зачала поширювати вісти про напруження, яке має панувати між Лондоном і Австралією задля висилки австралійських військ до Греції.

ЧИСТКА КНИЖОК У НОРВЕҐІЇ.

БЕРЛІН. — Націстівська управа Норвеґією зарядила, щоб міністерство пропаґанди перевело „чистку норвезької літератури".

МАЧЕК У ХОРВАТІЇ.

БЕРЛІН. — Хорватський селянський провідник Володимир Мачек має перебувати на своїм господарстві, недалеко Загребу. Про його політичну діяльність, нічого не чути.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з суботи (з англійською частиною):		Friday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзі Ситі і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗАЗІХАЮТЬ НА УКРАЇНУ

Як це було понад місяць тому, так знову тепер стараються воєнні обсерватори відгадати, куди тепер піде Гітлер. Тоді було питання, чи він піде на Балкан чи на Гібралтар. Тепер, по занятті ним майже всего Балкану, питаються, чи він буде окупувати Балкан до решти, себто займати й Царгород та сидати на Дарданелях, чи полишивши їх на боці піде на Близький Схід. Рівночасно висувається теж як можливість, що він почне наступ на Гібралтар, через Еспанію й Португалію.

Рівночасно з тим висувається ще одна можливість. Згадав про неї британський премієр Чорчил у своїй останній радіовій промові, кажучи: „Це є певним, що крім тих небезпек, котрі уже грозять Єгиптові, можуть нам загрозити ще нові на Середземному Морі. Війна може поширитися на Еспанію й Мароко. Вона може поширитися на Туреччину й Росію. Німці можуть накласти руку на збіжеві шпихлірі України й на нафтові керниці Кавказу".

Немовби на потвердження цеї чутки приходить вістка з Віші, отже з жерела, незвязаного з Лондоном, що за вістками, що їх мають дипльоматичні круги, найближчий удар Німеччина вимірить на Україну. Дипльоматичні круги в Віші звязують наступ на Україну з походом на Еспанію, себто на Гібральтар. Еспанія була би вже давно згодилася на перехід німецьких військ через Еспанію, якби не те, що вона голодує. Щоб облекшити голодуючому населенні Еспанії, Німеччина мусить добути більше хліба; звідти й плян походу на Україну, котра, мовляв, тепер одинока в Европі може достарчити хліба. На потвердження знову недостачі хліба в німецьких руках вказується на труднощі Німеччини з прокормленням населення в окупованій нею частині Франції.

Коли ті круги взялися розглядати можливість німецько-російської війни за Україну, вони виразно признають, що до війни між Росією й Німеччиною прийшлоб хіба тоді, якби Сталін не добився з Гітлером якогось торгу й на його основі не дав Гітлерові українську пшеницю добровільно. На можливість війни вказували донесення про поспішне будування укріплень здовж німецької границі та стягання Росією туди великих мас військ.

Одначе, ледво чи можна припустити, щоб Сталін важився на війну, бачивши німецьку мілітарну машину на Балкані, де населення Югославії й Греції певно мало більше запалу до війни, ніж населення Росії. З недавним досвідом у Финляндії ледво чи захоче Сталін мірити свою армію з німецькою. Скорше можна припустити, що він віддасть Німеччині все, що вона зажадає, щоб лишень лишитися при владі, хочби ця влада означала політичне панування над населенням, котре працює для зовнішнього пана.

З КАНАДИ

Українці послами у легіслятурі.

Дня 22. відбулись провінціяльні вибори в провінції Манітоба, в якій досі українці мали трьох представників у легіслятурі. Тепер матимуть найменше 5 послів. Покищо знаємо певно, що вибрані посли такі:

Іван Соломон з округи Емерсон, вибраний як незалежний; **М. Григорчук** як коаліційно - ліберально - прогресивний з округи Етелберт; **Осип Ваврикiв**, як Сі-Сі-Еф (соціяліст) з округи Гімлі; **Микола И. Стрик**, як ліберально-прогресивний з округи Ст. Клементс; **Микола Бачинський**, з округи Фішер, дістав 4 голоси більше ніж його суперник Михальчук.

У місті Винніпеґу вибрано послами до легіслятури в Манітобі двох українців, а то **Степана Кравчика**, свідомого українця і принципала середньої школи, та **Василя Кардаша**, що як большевик боровся в Інтернаціональній Бригаді в Еспанії, де втратив праву ногу. С. Кравчик кандидував як незалежний, а В. Кардаш був кандидатом з рамени Воркерс Коміті.

Усіх послів є у легіслятурі 55.

Два інші українські кандидати в округах, де українські виборці не мають більшости, перепали.

Адвокат Іван Соломон і учитель Микола Стрик — це новики в легіслятурі. Вони вибрані послами перший раз і то в округах, де українці не мають більшости голосів.

Посли Ваврикiв, Григорчук і Бачинський були послами вже й в попередніх легіслятурах. Посол Григорчук, як був двічи послом, перепав при минулих виборах, що було шкодою для українців, бо він був призначений урядом премієра Брекена на спікера легіслятури. Тепер можна надіятись, що коли уряд премієра Брекена знову при владі, то знову буде за те, щоб посол Григорчук став спікером.

Українці, що вчать на університеті.

На медичнім факультеті манітобського університету вчить тепер д-р Б. Дима. Він теж засідає при екзамінаційній комісії, що перепитує кандидатів, що готуються на лікарів. В албертинськім університеті в Едмонтоні вчить на медичнім факультеті д-р М. М. Середа. Обидва згадані професори є роджені на американській землі: перший у Ню Йорку, другий у Саскачевані.

СВОБОДА СЛОВА

Голова бюра державних новин, Милет, секретар фльоти Накс, президент Рузвелт і багато інших державних мужів, заявляли нераз, що не хочуть впроваджувати в Америці примусової цензури, навіть колиб Америка вступила до війни. Свобода слова це найцінніший скарб демократичної системи. Чи малаб Америка резиґнувати з цього скарбу і то в хвилю, коли хапає за зброю, щоб свободу оборонити перед чужим деспотизмом?

Свобода слова, свобода прилюдного висказування своїх думок, навіть коли вони відмінні від думок уряду і тих, що мають вливи, є конечна для демократичної системи. Це шляхом свободи слова, прилюдного дискутування ріжних справ, шляхом критики, демократична суспільність кожний раз відроджує свою живучість, свою суспільну динаміку, свій рушійний мотор, який все здвигає її на зустріч новим досягам, на зустріч поступови. Без свободи слова цей суспільний мотор слабне, думка в умі поодиноких людей штивніє, а деколи прибирає викривлену, затруту їддю і злобою форму. Щоб зрушити таку суспільність до чину треба інших засобів, а саме треба примуки. Ось так починається згори примука, доки ціла суспільність не знайдеться в сталевих оковах деспотизму, який забороняє кожному громадянинові мати свою думку, а приказує кожному, що він має робити. Лиш люди вгорі думають, низи мають це сліпо виконувати.

Демократична система потребує свободи думки і критики, як людське життя потребує свіжого повітря і води.

Проте свободу слова можна надуживати так, що вона приносить шкоду навіть для самої демократичної системи. Всі деспотичні устрої в своїх початках користувались цею основною засадою демократичної системи — свободою слова, доки не добились влади. Тоді вони сказали, що свободи слова вже більше їм не потрібно.

В тім місці демократична система натрапляє на свойого роду парадокс: коли вона підривним демагогічним елементам дасть свободу слова, то вони натрапивши на податливий грунт, збаламутять маси і знищуть свободу слова. Колиж їм не дати свободи слова, то це само собою є погвалтуванням найосновніщої демократичної засади і знищенням самої демократії. Як тут вийти з цього?

Ми бачимо, що демократична засада свою головну опору знаходить у свідомости мас. Там де маси свідомі, де вміють розріжняти демагога від справжнього розумного провідника, там не треба засадничо відбирати свободи слова, бо сама суспільність розправиться з демагогами відмовивши йому піддержки. Небезпека виринає там, де широкий загал якслід неосвідомлений і де його природній інстинкт викривлений настільки, що він не відчуває, хто йому добра бажає, а хто зла.

Зрозуміло, що нераз дуже тяжко зрозуміти, що для суспільности добре, а що зле. Користь чи шкоду якоїсь думки нераз пізнати щойно по довгих роках. Тому помилки в осуді пополняють навіть найвище поставлені одиниці.

В часі національної тривоги кожний відповідальний чоловік, зокрема той, що має вплив на широкі маси, мусить добре передумувати, щоб не пополнити похибки. Бо свобода слова, хоч з одного боку дає людям широкі права, з другого боку накладає на них великі обовязки. Свобода слова не означає, що кожному можна ляпати язиком, що вітер на думку нанесе. В свободолюбній системі є така сама тверда дисципліна, як і в диктаторській системі. Але та дисципліна випливає з волі народу, з волі широких мас, а не з волі одного деспота. Та дисципліна дає кожному чоловікови далеко ширше коло діяння ніж деспотична система. Але коли хтось виступить і поза те широке коло, зазнає не меншої кари ніж у диктаторськім краю. Цього вимагає закон порядку; справедливість. Коли хтось користується свободою в такий спосіб, що наносить шкоду співгромадянам, то тим він кривдить інших. Це вже не свобода, тільки насильство. В свободолюбній системі треба користуватись свободою так, щоб вона не шкодила іншим, зокрема, щоб не шкодила національним інтересам.

Ось тому саме всі американські державні мужі, до президента включно, говорять, що вони є на сто відсотків за свободу слова. Але водночас кажуть, що люди, яким дана та свобода слова, зокрема газети і радія, повинні самі знати, як поступати і тої свободи не надуживати на шкоду нації. Вони мусять самі знати, що можна друкувати, а що ні, що подавати до широкого відома, а що промовчувати. Якщоб вони не зрозуміли як слід тих своїх обовязків і таки друкували такі речі, що шкоду приносять, то остаточно будуть їхні права обмежені тим, що буде треба завести цензуру.

ЩО ЗРОБИВ МАДЯРСЬКИЙ УРЯД ДЛЯ НАРОДУ ПІДКАРПАТТЯ

Для інформативних цілей подаємо, що під повищим титулом появилась більша стаття в угорськім місячнику у французькій мові, що зветься „Нувель Данюбієн" (Дунайські новини). З огляду на великий брак відомостей з Карпатської України доводиться використати й цей місячник, присвячений угорській пропаґанді в цілім світі.

В статті зазначується, що уряд підтримуваний цілим суспільством намагається поліпшити долю „вірного підкарпатського народу", серед якого чеський режим викликав ріжні мовні, релігійні і політичні суперечки. Щоб перемогти злидні „рутенського" народу, треба було перед усім направити шляхи, мости і залізниці та вибудувати нові, якими рутенський нарід міг би постачати свої вироби батьківщині. На це угорський уряд зужив понад десять міліонів пенго. Відновлення лісів, занедбаних і винищених чеським урядом, прибрало такі розміри, що тепер не лише немає безробітних, а й бракує часом ремісників. По вороті Підкарпаття до Угорщини посаджено 3 міліони молодих ялиць і утворено 122 насінних закладів. Поруч з лісовою господаркою займається уряд поліпшенням пасовиск. Лише до грудня 1939 р. в однім повіті Собранч ужито на це 8,700 днів праці, а в повіті Раго витрачено на це 100,000 пенґо. Уряд розподілив поміж селянами коров у вартості 72,220 пенґо з тим, що вони можуть сплачувати їх, постачаючи молоко кооперативам. Старі кооперативи працюють далі, а нові засновано при допомозі Центрального Національного Кредитового Інституту. Він же впорядкував справи „Подкарпатського Банку" в такий спосіб, що рутенці, які мешкають в Америці і в краю не потребують непокоїтися за свої ощадності. Зорганізовано десять стацій для сушення лічничих трав, з чого рутенські селяни мають додатковий заробіток.

Уряд дбає також про те, щоб піднести культурний рівень населення. Дня 26. січня 1941 засновано Наукове Товариство Підкарпаття, що має плекати народню культуру і боронити культурні інтереси підкарпатські і рутенські. Членів його вибрано в такий спосіб, щоб вони служили культурним вартостям рутенського народу. Уряд повідкривав школи, де рутенські діти вчаться в їх власній мові. Число учителів призначених до початкових шкіл Підкарпаття перевищує вже 1,500. Уряджується їх подорожі для студій до Будапешту, і дбається про те, щоб убогі, але здібні учні мали спроможність продовжувати свою науку в інтернатах в Будапешті..'

Оскількиб навіть хто хотів припускати, що господарське становище Карпатської України стало кращим під угорською владою ніж під чеською, то сучасні заходи, якими так хвалиться угорський уряд, не можна й порівнювати з тим, що розпочала вже робити для краю його власна українська влада в короткім часі самостійности. Щож до плекання „рутенської культури" то асиміляторські пляни угорського уряду, які він переводить при допомозі москвофільських мадяронів, не підлягають на жаль сумніву.

СОВЄТИ БАЖАЮТЬ СОБІ ВІЙНИ НА ПАСИФІКУ

До Венкуверу в Британській Колюмбії прибув недавно Гю Байас, кореспондент лондонського Таймсу в Токіо, в Японії. У розмові з представниками англійських газет сказав, що Сталін нічого би собі так дуже не бажав, як саме побачити війну Японії зо Злученими Державами на Пасифіку. Більшість населення Японії бажає мира, згідно зо заявою Баяса, але якщо провідники армії і фльоти бажають собі війни, то вони будуть її мати. „Сінгапор", згідно зо словами Байяса, „є ключем до Тихоокеанської проблеми. Це неначе поліцай на перехреснім дорозі, що не допускає до японської експанзії в південнім напрямі. Навіть якби Японія захотіла заатакувати Голяндські Індії, мусить покінчити вперед справу зо Сінгапором". Дальше додав Байяс, що коли Британія вислала недавно значну кількість війська до Сінгапор, то Японія, замітно, охолола.

ВОЛОДИМИР ТАТОМИР

НА ПОДІЛЬСЬКИХ ЛАНАХ

Оповідання з часів визвольних змагань.

(11)

— Ведіть її в дім Пшебюрського, я там зараз буду!

Спокійно дала собі звязати руки, спокійно ступала, куди її вели.

Старенську матір, що чіплялася звязаних рук доньки, на колінах прохала ласки в катів, котрийсь відштовхнув прикладом кріса.

Стара повалилася на землю.

— Мамо рідна! — вирвалося зі стиснених уст Ярини.

Почулася знов московська лайка, й Ярину потягли.

— Де галичанин? — причепилися до старого Мусія.

Не було що відказувати. Вони й самі краще знали. Мусія потягли під церкву.

Незабаром Мусієва хата стояла в вогні. За нею пішли інші.

Москалі з чотирьох кінців підпалили село.

Ярину звязану кинули на ліжко в тій самій кімнаті, що колись.

Крізь вікно вона чула вистріли, чула тріскіт згарищ, невиразні та придушені крики.

Лежала, як приголомшена. Не вміла собі спершу пояснити того всього, що довкола неї ділося. Там мати лежить у хаті, там батька забрали. Біль відбирав Ярині свідомість.

Мотуззя вжерлося в руки Ярині. Нараз головою блисла в неї думка:

„Чому не вертається Йосип? Де він?"

„Чому не їде рятувати?"

Прочувала, що її жде. Та за себе лячно не було. Вона за своїх боялася. Крик мучених людей роздирав їй душу.

За якийсь час увійшов Копачов. З пістолею у руці.

— Ярино!

Мовчанка.

— Ярино! Тепер ти — моя!

Не чула.

В її вухах стояв лемент, зойк тих, що були в церкві й під церквою.

Копачов підійшов, розвязав руки, пістолі з руки не пускаючи.

І нараз відступив, бо не міг дивитися в очі Ярині. Там було безмежне страждання, сполучене з погордою до нього.

Підвелася — грізна, неприступна, і як дух кари і помсти стала перед ним.

— За що ти їх мучиш? За що?

— За бунт і... за тебе!

— За мене? Мене ти вже маєш. За що їх мучиш?

— За бунт!

— І що з ними зробиш?

—Тих, що під тином — розстріляю, тих, що в церкві — знищить вогонь! І тільки ти залишишся мені на втіху й на втіху товаришів!

Як удар грому впало на неї це слово. Ярина сперлася на стіл.

І знову вілзлива думка: Йосип! Де він?"

І знову той лемент із церкви.

— Пусти їх! Випусти!... Я вже... твоя, що схочеш... можеш зо мною робити. А тільки пусти їх, відомкни церкву.

Це вже була не Ярина, не дух кари, а покірна благальниця. Склала руки, як до молитви й застигла в німій просьбі.

І Копачов остовпів, а проте сказав:

— Я й так тебе маю! — просичав.

— Я ненависть до тебе перетоплю в усе, — благала Ярина, — тільки пусти їх!

Копачов зніяковів. Щось далеке, давно забуте відізвалося в його серці.

— Пусти їх! — ще одне вльово, й усміх як сонце з блідих уст.

— Пусти їх! — і ще один глибокий погляд її очей-зірок.

Копачов не міг відірвати погляду від тих очей...

Нарешті кинув:

—Добре! Хай живуть!

крикнув іншим, зміненим голосом і вийшов.

Ярина за ним.

— Я хочу це бачити!

І він згодився.

Вечоріло.

Підійшли на недалекий горбок. З нього було видко церкву й майдан.

Світив місяць.

Тонкими смугами вилися дими над хатами, що горіли. Як сироти — залишилися вишневі замаєні квітом сади, самітні тополі.

З церкви йшов дарі крик і зойк.

Та нарешті все це втихло.

Ярина бачила, як відмикали церкву.

Бачила, як із неї збитою юрбою висипали жінки, дітвора. Бачила, як відвязували від тинів чоловіків. Люди оглядалися, переполошені, розбігалися по селу рятувати від вогню останки хат.

Мов далекий гомін відбився об її вуха вияв полекші-радости урятованих від лютої смерти людей.

Зате в її душі кричав одчай. Вона задивилася в далину, заслухалась у недалекий уже гуркіт пушок — зпід Винниці.

А Копачов сяяв.

Ховським, підступним рухом руки обвив стан дівчини. Схилився над її устами й почав цілувати без тями.

(Кінець буде).

ФОРТ НА КОЛЕСАХ.—9 місяців скорше, ніж планована, викінчено в фабриках підприємства Болдвин Локомотив Воркс у Едістоні, Па., цей великий повз для американської армії.

НА РІЖНІ ТЕМИ

ЯК ТИ ШВЕЦЬ...

У нюйорських часописах появилося величезне оголошення одної кушнірської фірми зо закликом складати в неї на літо футра. Велику частину оголошення займає ілюстрація, підписана: „Вона ще ніколи в житті не була так заклопотана, як тоді, коли принесла своє білля до кушніра". Далі понижче оголошення каже:

„Як ваш годинник вимагає направи, чи ви пішлиб до коваля? Чи пішлиб ви до різника по капелюх? Або до квітяра по фунт цвяхів? Ми певні, що ви не пішли би. Ми віримо, що ви приймаєте стару розумну засаду: шевче, держися копита".

Оголошення вдаряє вимовно в досить загальну помилку, а саме в забування правди, що всяка фахова праця це осібна вітка знання, для опанування якої треба довгої науки й досвіду. При нинішньому розвою людського знання, одна людина може опанувати лише один фах.. Через те й людина одного фаху, що нині береться говорити про інші фахи, зраджує своє неуцтво. Зраджує те саме всякий, хто до людини одного фаху відноситься зо справами іншого.

НЕВІДОМЕ — КОПИТО

Наголовок згаданого оголошення каже по англійськи: „Shoemaker, stick to the last!" Це нагадує відому українську пословицю: „Коли ти швець, пильнуй копита".

Коли це оголошення причитали при мені тут роджені люди, вони переглянулися, немовби його не зовсім добре розуміли. Потім одна з осіб спиталася, що таке „лест". Друга особа відповіла: „Це певно має щось спільного зо шкірою". Поглянули в словар, і аж там найшли, що „лест" це така дерев'яна форма, на якій швець робить чобіт або черевик.

Очевидно, не можна з того робити зараз висновку про незнання роджених в Америці людей. Що вони не знають, що це таке „лест", підчас коли ми знаємо, що це „копито" (шевське), не дивниця, бо з нас імігрантів кожний певно копито бачив, а вони його не бачили. А бачили ми його, а вони не бачили, не тому, що ми краще вчені, але тому, що за наших часів чоботи й черевики робили шевці в своїх робітнях, де ми могли їх оглядати, а черевики й чоботи робиться в Америці в великих фабриках, до котрих заходять лише люди, там заняті. Можу припустити, що є навіть робітники, заняті при виробі черевиків, які копита не бачили.

Отже спеціяльно гордитися нам на наше знання нема основи, як нема основи родженим тут людям гордитися, як вони знають щось таке, чого ми не знаємо, не мавши з тим у житті особистої стичности.

НА ЧАСІ

У Ню Йорку відкрилася нова вища школа для фахового вишколу. Має вона складатися з 21 робітень. Буде підготовляти людей до двацять кількох фахів. Коштувала вона півтора міліона долярів.

З 21 робітень 12 уже готових, а решта не готові, бо заряд не міг дістати потрібної для школи машинерії через те, що фабрики дають першенство для краєвої оборони.

Замітна обставина, бо якраз через те тепер відкривають школи для фахового вишколу, бо потреби краєвої оборони виказали недостачу фахових робітників. Отже й фахових робітників не можна вишколити через брак фахових робітників.

ВЕЛИКІ ЗАВОЙОВНИКИ

У Звязку з останніми подіями на Балкані, американська преса розписується про великих завойовників, що позначили своє панування численними війнами, воєнними виправами та підбоями величезних територій.

Про тих завойовників існують і досі ріжні погляди, здогади та гіпотези. Хоч історія зарекордувала докладно зріст та упадок завойовників, то проте людська буйна уява любить фантазувати та відгадувати, як кінчали такі великі завойовники та як розпадалися їхні імперії.

Далі припускають, що кожний завойовник іде вперед без огляду на втрати, які поносить на шляху своїх здобутків. Ще інші твердять, що майже кожний завойовник в історії скінчив дуже погано, цебто цілковитим крахом. Знову інші піддержують теорію, що всякі завойовницькі імперії, здобуті силою, розпадаються майже завжди по смерти їх творця, цебто завойовника.

Та коли заглянемо в історію, то переконаємося, що нема взагалі правила на це, як кінчать великі завойовники чи їх імперії.

Олександер Великий або Македонський (356—322 перед Христом) одідичив своє панування від свого батька Пилипа Македонського, який збудував Македонську Імперію, головно при допомозі кінноти. Олександер поширив свою імперію на Грецію, Єгипет та прилучив до неї велику частину Азії аж до границі нинішньої Індії. Він був завойовником, який правдоподібно не здержувався перед нічим. Та помер в дуже молодому віці, маючи ледви 33 роки. Однак з його смертю не розлетілася нагло величезна імперія, яку створив завойовницькими підбоями. Навпаки, її розділили три його найславніші полководці-генерали: Селевкид, Антігон та Птолемий. Антігон скоро загинув у якійсь війні, та Селевкид (Перський) і Птолемий (Єгипетський) держали свої імперії досить довгий час.

Другий приклад такого завойовника, що не пішов шляхом упадку, знаходимо в Юлію Цезарі (100—44 перед Христом). Цезар був не тільки першим основником великої Римської Імперії, але фактично він вигадав і саму ідею такої державної структури як імперія. Він скінчив трагічно, бо був замордований Брутом, одним з приятелів, що дає нагоду деяким людям думати, що Гітлер рівнож знайде такий самий кінець. Однак, його імперія не завалилася зараз по його смерти, а перетревала ще деякий час. Вона поширилася сильно, вдержувала й накладала мир на тодішний світ (званий Пакс Романа цебто „римський мир"), видала цілий ряд законів та інституцій, яких і досі придержується цивілізоване людство. Знищили римську імперію дикі й кочовничі народи щойно в 476 року по Христі, підчас великої мандрівки народів.

Карло V (1500—1558), цісар Німеччини та король Еспанії, був рівнож одним з великих завойовників, а краще, будівничих великих імперій. Він то зміцнив та скріпив Святу Римську Імперію Німецької Нації (так — офіціяльно називалася імперія). Воював з турками та французами, женив своїх синів та вояків так, щоб при помочі родинних звязків держати цілу тодішню Европу під своїм проводом. І це йому влучно вдавалося. В 52 році життя вступив до монастиря, а свою імперію розділив між свого брата Фердинанда та сина Пилипа.

Наполеон (1769—1821) є прикладом, який евентуально може відповідати тим характеристикам, які приписують нинішним завойовникам та диктаторам, коли заповідають їм трагічний кінець. Бо цей малий поручник з острова Корсики (на Середземному морі) був завоював майже цілу Европу, йшов вперед без впину, але вкінці таки заломився в наслідок власних військово-стратегічних помилок в Еспані та Росії, як і британської фльоти. Його імперія розвалилася, а Віденський Конгрес 1815 р., ведений під кермою Росії, розпарцелював та повідбирав підбиті Наполеоном краї, а він сам помер, як відомо, на вигнанню на острові св. Гелени.

Наполеонови, як тому, що організував революційні армії, можна протиставити англійського диктатора Олівера Кромвела (1599—1658) та першого президента Злучених Держав Америки Юрія Вашингтона (1732—1799). Кромвел був провідником успішної революції в Англії, стяв голову англійському королеви, вигнав голяндців зпід дверей Англії та передав зміцнену Англію свому синові. Вашингтон, здобувши незалежність Злучених Держав міг стати королем Америки або президентом до кінця життя. Але він задержався на другій президентській каденції. Завдяки його передбаченням, держава, яку створив, поширилась і стала першою потугою у світі.

Богдан Хмельницький, гетьман України й сучасник Кромвела, належить рівнож до тої категорії революціонерів, що Кромвел та Вашингтон. Хмельницький зумів зорганізувати Україну, зібрати армію з понад 200,000 вояків, що на тодішні часи було величанською силою, однак не мав такого щастя, що інші. Заскоро помер. Крім того Хмельницький мав за плечима Росію, яка ставала імперіялістичною потугою.

Отже бачимо, що завойовники в історії були ріжноманітні, як ріжноманітною є людська природа. Вони, здається, мали один спільний інстинкт, а саме замилування у військовому ділі, потяг до зброї та жажду панування.

Ціле виносаження модерного вояка - піхотинця складається з 84 предметів, що коштують коло 20 фунтів стерлінгів.

НОВИЙ ВОЄННИЙ УНІФОРМ.

Такий однострій будуть носити жовніри американського корпусу панцирних авт.

БРИТІЙСЬКИЙ ГЕРОЙ. Джан Вейде, британський жовнір, що дістав у палаті Бокингем від англійського короля медалю за відвагу, вийшовши з палати підняв свою дочку на плечі й пішов домів.

Конвенційні Проекти

[22]

Братство св. Юрія, від. ч. 379. У. Н. Союзу в Шікаго, Ілл., ухвалило на місячних зборах, що відбулися 21. січня ц. р., такі проекти:

1. Щоби відділові урядники, це є, голова, секретар і касієр, були фінансово винагороджувані за свою працю при відділах.
2. Щоби відділові касієри були забондовані на випадок рабунку чи вогню.
3. Щоби У. Н. Союз, кожного року, винагороджував своїх членів стінними календарями.
4. Щоб головна канцелярія У. Н. Союзу, із загальної каси оплачувала винаймлення саль (рент), в котрих відділи відбувають свої місячні збори, як і інші Союзові зібрання.

ЗА ВІДДІЛ:

Василь Пилипів, голова;
А. Боднарчук, секретар;
М. Фединський, касієр.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПОДБАЙМО ЗА НАШ СКАРБ, ЗА — ПІСНЮ.

Останніми часами зявились в деяких часописах випади, жарти і кпини, звернені на адресу української пісні. Деякі люди, бажаючи вдарити Конґресовий Комітет, нападають на нього за те, що дав почин до рекордовання українських пісень.

Проти конструктивної критики ніхто і нічого не може мати, — вона є тільки бажана. Але злісні напади, гальмуючі якусь працю, є цілком не на місці. Вигукування на Конґресовий Комітет, що йому соромно займатись **якоюсь там піснею** в той час, як ми самі покладали на нього обовязок займатись **культурною, громадською і політичною** діяльністю, — є скандалом. Стараючись виказати наші культурні надбання перед Америкою, виставляємо, як показчик нашої культури, пісню, а тим часом дехто починає поводитись з тою піснею, так, як не веде себе жадний дикун з тим, що йому святе.

Як видко, ті писаки не уявляють собі, що то означає народня пісня і які святощі для нас українців вона представляє. А коли знають і це роблять, то тим більша ганьба їм і тим більший скандал для тих, хто їм потурає.

Врештіж цілком не зрозуміло, чому той Конґресовий Комітет не може займатись роботою рекордовання пісень поруч з другою і чому властиво є сором займатись піснею? Піснею опікуються і займаються уряди держав, університети, академії наук, спеціяльні кабінети досліду над мовою і музикою, вчені етноґрафи, історики, фільольоґи, музиканти і навіть політики. Тож ніяк не зрозуміло, чому саме сором займатись піснею Конґресовому Комітетови. Чи він вище тих перечислених установ і чи його робота значніша?

Коли справді піснею займатись сором, то чомуж один „старий політик", що тепер теж дуже нарікає на пісню, сам оноді був взявся за ту саму пісню? Що до пісні, і що та пісня зробила, і скільки зробила хоч би підчас подорожі славетної капелі Кошиця, то чи не сором йому ганьбити те, що не так давно величав?

На мій сором, вичитав я також постанову Клівлендських Злучених Оранізацій, противну справі рекордовання. Кажу на мій сором, бо ніколи того не сподівався. Адже, перебуваючи в Клівленді сам я з Хором Народнього Дому не оминув майже ні одної радіопрограми, майже ні одного народнього свята з рамен тих Злучених Орґанізацій, які тоді будували Культурний Город і в більшости будували його в кооперації з трьома існуючими там хорами тою піснею, яку тепер так несправедливо копнули. А ну подумайте, Клівлендці, чи не не помилка? Знаючи Вас і Вашу щирість, я не можу допустити і думки про те, що Ви, використавши пісню, коли вона вам була потрібна, зостанетеся глухі і бездіяльні тоді, коли та пісня потребує вашої допомоги?

І один „молодий політик" іронізує в допису з проф. Кошиця, мовляв: „покликали на поміч старого характерника пісні". (Памятаете, — запорожці звались в народі характерниками-чародіями?). Щож, добре, що хоч у пісні маємо свого характерника, що може доказать того, чого другий не докаже і шкода, що й в інших ділянках тих характерників ми не маємо. Так, таких характерників, як проф. Кошиць в пісні, треба нам як можна більше і коли ми його маємо, то глупо і непростимо не використать, тим більш, що він, той характерник, є найближчим і єдиним з жиючих співробітником другого характерника — Лисенка, батька нашої музики, та носить в собі стару традицію виконання і знання нашої пісні.

Усі кричимо, що так дуже опікуємось нашою молоддю. З чогож вона набере національного духу, як не з пісні? А без зразків пісні годі цього осягнути. А щож за зразки наша молодь має? Весіля, Перезву, Хрестини, Поправини, Кум та Кума, Любов і т. д., а то все виконане таким примітивним способом, що кожний шануючий себе українець червоніє з сорому, коли почує подібну рекорду на радіо в присутности американця.

Пописуємось хорами перед американцями, а що ті хори співають і як? Чи не вартоб і тим хорам послухать добрих зразків виконання в рекордах, або ті рекорди подать американцям, аби вони знали, що і ми маємо добру музику, а не лише: „А ну, заграйте мені коломийки, та такої"... і т. д.

Уміємо шанувать наші національні придбання лише в ту коротку хвилину, коли їх побачимо, або почуємо. Підчас Вашинґтонського Конґресу до мене особисто зголосилось не менш пів сотні осіб з нариканням, чому ми музиканти, співаки і диригенти, не підіймемо голосу і не піддамо ініціятиву томуж Конґресовому Комітетови у справі зарекордування пісень з Концерту, виконаного під проводом проф. Кошиця підчас Конґресу. Наслухавшись того і згадавши, що майже рік тому назад проф. Королишин з Дітройту уже закликав громадянство до такої справи і приобіцяв більшу суму від себе самого, я постарався тамже в Вашингтоні обговорити її з людьми інтересуючимися. З їх поради, повернувши домів, започаткував цю справу в Скрентонській околиці. Про справу заговорила й преса. І ось так справа тягнеться уже цілий рік і замісць підтримки, чуємо нарікання саме від тих, котрі в Вашингтоні з сльозами на очах намовляли, щоб справу розпочати. Чи так роблять культурні люди?

Та дам приклад культурности: мені пощастило записати кілька українських майнерських пісень в околицях Пенсилвенії, створених тут в Америці нашими майнерами. Недавно я дістав повідомлення, що Конґресова Бібліотека бажалаб ті пісні записати на рекорди. Трок з рекордовими машинами мав би бути присланий з Вашингтону. Чому? Бо пісні ті являються культурним надбанням Америки.

А пісні нашого „характерника" проф. Кошиця видаються в англійській мові тиміж американськими компаніями (Вітмарк) десятками тисяч примірників і розкуповуються американцями. А скільки пісень якого будь композитора ми, українці в Америці, видали? Чомуж Вітмаркова Компанія видає пісні Кошиця і то в спеціяльному науковому видавництві для шкіл? Бо це неоцінений скарб, з якого в будучности американці будуть черпати для будови своєї національної музики.

Зо звіту касієра Конґресового Комітету видно, що зібрано поверх дванадцяти соток на справу рекордовання нашої пісні. Виходить, що є ще патріоти поміж українцями в Америці, але на жаль замало їх. Поміж іменами жертвуючих і підписчиків я не бачив майже ні одного імені знаних мені професіоналістів. Не хочеться вірити, щоби вони остались глухими в цій справі. Вониж безумовно люблять пісню, ніколи не упускають концертів, а часом навіть і користають з тої пісні, роблячи до деякої міри собі рекляму промовами підчас концертів чи на радіо. А ну, панове професіоналісти, виж тут сіль нашої нації. Покажіть же, що і ви причинились до високої культурної справи. Я певен, що ваша тимчасова відсутність на лісті жертвуючих є лише відкладанням на далі, так звичайним поміж нами. Однак притримайтесь на цей раз того прислів'я, що самі так часто вживаєте в промовах: „той дає двічі, хто дає скоро".

За малим винятком, не видно також жадного з „радіо-директорів", які в більшости роблять свій радіо-бізнес з рекордів. Чи не придалисяб вам, панове, добрі порторядні рекорди? А ну, подумайте та поспішіться, щоб розпочати ними вже осінний сезон.

А що найгірше вражає, то це, те, що в Америці ми маємо понад сотку ріжних світських і церковних хорів і не менше число диригентів, а здебільшого вони мовчать, а прецінь тим хорам та диригентам такі рекорди потрібні як повітря. Припустім одначе, (лише припустім), що і не потрібні. Однак цеж справа пісні, як ви, панове диригенти і панове хористи, за нею не постоїте, — то чий же тоді обовязок стати на сторожі тої пісні, її плекання й її розповсюдження? Виж є її репрезентантами. З рекорду видно, що досі лише один хор пожертвував на рекордовання $25 в самім початку справи. Лише один! А як би кожен хор поставився, а до того кожен диригент замовив собі сет рекордів, то не треба булоб нам багато турбуватись. Самі, майже хоровими силами, залагодилиб усю справу рекордовання. Тож до Вас має головне слово: Товариші диригенти і хористи! Станьте на сторожі тої пісні, яку ви плекаєте, з якою дістаєте признання і славу. Нехай не буде жадного хору, який не зробив би невелике (або й велике) підприємство на цю справу, аби вона в найскоршім часі увінчалась успіхом. А скорою надсилкою ваших лепт ви докажете, що вмієте дійсно шанувати наш найдорожчий скарб, „душу нашого народа", нашу — пісню.

Л. Сорочинський.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Союзовець, Пітсбург, Па. — Стаття „Народного Слова" п. н. „Жертва Совєтського Терору" була в „Свободі". Та в „Свободі" не могло бути зазначено, що це передрук з канадійського часопису „Новий Шлях" просто тому, що цю статтю передрукував „Новий Шлях" зо „Свободи". Отже так є, що ця стаття є оригінальна стаття „Свободи", а інші ґазети її тільки передрукували. Були такі, що подали справедливо, що це передрук зо „Свободи", а інші того не зробили. Це не перший раз, що таке діється.

НЕ ЗНАТИ, ЩО ДУМАЮТЬ СОВЄТИ

МОСКВА. — Совєтські газети пишуть про те, що німці забрали на Егейськім морі острови, що контролюють вхід до Дарданелів, але, як подає Асошіейтед Прес, не можна з тих газет зрозуміти, що вони про те думають, хоч тут іде про справи, що є дуже важні для СССР зо стратегічного боку.

Проф. Микола Чубатий.

ОГЛЯД УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ В ІСТОРИЧНОМУ РОЗВОЮ

(З серії докладів на українські теми, що булі влаштовані Департаментом Східньо-Европейських мов Колюмбійського университету разом з У. Н. Союзом).

(5)

Асиміляція та механічне принимання чужої культури.

Кожен нарід може культуру другого народу, з яким стикається, принимати двояким способом: може її асимілювати або принимати цілком механічним способом без асиміляції. До асиміляції в засаді є спосібні тільки культурно сильні організми, або іншими словами сильна культура може асимілювати другу. При асиміляції принимані чужі культурні елементи другий нарід асимілює, то є перетравлює немов собі на здоровля та на збогачення своєї дотеперішньої може трохи тільки зміненої культурної індивідуальности. Так приміром асимілює американська культура культури своїх ріжноплемінних імігрантів. Через асиміляцію культура стає багатшою не затрачуючи своєї індивідуальности.

Культурно слабі народи принимають чужу культуру без асиміляції, то є без перетравлення чисто механічним способом на приклад — кольоніяльні племена. Вони присвоюють собі мову, віру, товариські звичаї й то що, другого народу, що так скажу, живцем. Принимаючи тим способом чужу культуру, вони поволи затрачують власну культурну індивідуальність в користь другого культурного колективу та гинуть, перестають існувати, як культурний колектив або кажемо винародовлюються.

При кінці X-го століття український нарід став теж перед проблемою асиміляції византійської культури чи механічного її принимання і дав світлий доказ спосібности асимілювати не тільки елементи невисокої хазарської чи болгарської культури, але також вищої византійської та латинохристіянської. Три перші приходили на Україну зі сходу та полудня, остання з півночі та заходу. Рішила тут не тільки довговічність старої рільничої культури українців, але також сильна державна орґанізація тогочасної України-Руси. Український нарід під назвою Руси засимілював собі на здоровля елементи сусідних культур в найбільшій одначе скількости византійську культуру, стаючи через це правда, народом східньо-християнської культури, одначе остав самостійним культурним типом не затрачуючи дотеперішньої своєї культурної індивідуальности. Культурну крізу в X-тім віці український нарід перебув собі на здоровля створюючи світлий період української культури київсько-руського періоду".

Українська культура київсько-руського періоду.

Якіж прикмети української культури того періоду? Зачнемо від нової віри, від християнства, що заступило натуралістичну віру наших предків.

Українська християнська культура засадничо оперлася на византійських взірцях, але не приняла їх в цілости, як це дехто й серед наукових дослідників собі представляє. Найбільшим опонентом тотального византійського заливу на Україні був не хто другий тільки українська державна влада. Робила вона це з чисто державних рацій, маючи перед очима примір трагічної судьби сусідньої Болгарії. Не без значіння теж було норманське походження та живі звязки нашої княжої родини та частини боярської верстви з нормани (варягами), які були тоді вже християнами латинського обряду.

Тому першими місіонарами мас на Україні були не грецькі, тільки болгарські духовники. Цеж було зрештою зовсім природне, бо українські маси грецької мови не розуміли. Грецькі духовники були тільки на дворі як капеляни цісарівни Анни жінки, Володимира. Першим епископом в Києві по дослідам нових історіків був не грек, але кримський українець (а може й болгарин) Настас. Так само перший київський митрополит прийшов з Болгарії. З Болгарії прийшли словянські переклади Св. Письма та перші твори християнської літератури, а тим чином й перша українська літературна мова — церковнословянська. Замітне, що й вона скоро українізується, як це вже видно з Остромирової Євангелії (1057). Словом болгарські впливи були за Володимира навіть сильніші від грецьких; византійсько-грецькі змоглися доперва за Ярослава по знищенні болгарської держави византійцями.

Але й по тім ми свідками з одного боку безперервних змагань византійців накидати Україні греків на ерархічні посади та перещіплювати на Україну грецький тотальний світогляд, зокрема відносно Риму, з яким в тих часах наступив в Византії розрив. З другого боку ми видимо постійні старання української державної влади обсаджувати ерархічні посади підхованим вже українським, до речі дуже патріотичним, духовенством та зберігати толеранцію а навіть родинні та релігійні звязки з західними християнами. Не диво проте, що дві знані обсади київської митрополії українцями — митрополитом Іларіоном за Ярослава М. та Климом Смолятичем в половині 12-го століття довели до зірвання церковних взаємин Киева з Византією.

Византійці були під тим оглядом неуступчиві, зате — по думці найбільше авторитетного історика руської церкви проф. Голубинського — крім тих двох відлучених українців митрополитів в домонгольський період ні один українець не сидів на київськім митрополичім престолі. Натомість — по думці тогож дослідника — греки митрополити на загал на старій Україні були нелюблені.

Византійські впливи в адміністрації української церкви — по моїй думці — утвердилися аж у другій половині XII. століття по усуненню митрополита Клима Смолятича (1155). Тоді з одного боку державна влада на Україні через половецьке горе була в повнім розстрою, з другого боку українська династія та боярство варяжського походження вповні вже винародовилися, забуло про своє походження, та не піддержували вже живих звязків з римо-католицькою Скандинавією. Аж тоді Україна попала теж в церковний роздор з Римом за взором Византії. Всеж таки й потім часі були такі живі родинні звязки української династії зі західними династіями, а навіть сліди релігійної пенетрації зі заходу, що проф міжнародного права Тавбе напроваджує на думку, що Україна аж до нападів татар вважалася членом так званої „коммунітас хрістіяна", себто спілки католицьких народів Европи.

За тим промовлялоб і це, що побіч засадничих византійських та болгарських елементів в християнській культурі київської України стрічаємо теж **елементи латинського** християнства, що йшли з півночи з варягами або й прямо з полудневої Німеччини, з якою Україна того часу утримувала живі торгові взаємини передовсім з містом Регенсбургом. Слідне це в найстарших памятниках церковного права українського погодження. На приклад на західні впливи вказує незалежність українських духовних від світської влади, їх екземпція від свівського судівництва, зате первісно широка юрисдикція церкви навіть над деякими нецерковними справами, дальше інституція українських крилосів анальогічних до латинських капітул.

(Дальше буде).

НА ДОПОМОГУ КАМПАНІЇ. — Дочка премієра Сара Чорчил показує міністрові внутрішніх справ маску проти газу, заховану в ручній торбинці.

СЕБЕГУБСТВО БАНДИТА. Попробувавши грабіжу в Нюйорськім Атлетичнім Клюбі, цей бандит убився сам, коли грабіж не вдався. Один його спільник утік, а один попав у руки поліції.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

МЕНВІЛ, Р. АЙ. — Місячні збори Тов. ім. М. Драгоманова, від. 181., відбудуться в неділю, 4. травня, в годині 2. пополудні, в У. Н. Домі на Компилай Гил. Обовязком всіх членів прийти на означений час. — Ю. Ясінчук, предс.; П. Тиняк, кас.; П. Черкас, секр.

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 64., відбудуться в суботу, 3. травня, в годині 7. ввечір, на St. Boniface Hall, 435 Main St., Paterson, N. J. Просимо всіх членів на збори. — Василь Матічук, предс.; Іван Бурнас, секр.; Сергій Вінярський, кас.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ШІКАГО, ІЛЛ. — Місячні збори Тов. ім. Дмитра Вітовського, від. 301., відбудуться в неділю, 4. травня, в год. 1. пополудні, при 1944 В. Ірі вул. Проситься всіх членів і членкинь прибути на ці збори, бо дуже важна справа є до рішення. З огляду, що на минулих зборах було дуже мало членів і не було нікого з урядників крім секретарів, то справа остала відложена до цих зборів. Отже всі члени повинні прийти на збори, бо справа важна для цілого відділу і для всіх членів. Напоминається ще раз членів, що грошей за вкладки не принимається нігде нікому без винятку; кожний має платити на зборах. Проситься тих членів, що довгують, щоби вирівнали свій довг. На відділовий пікнік кожний член отримає за 1 дол. „бар-чеків", за котрі має заплатити наперед готівкою. — Іван Медзяк, предс.; К. Гавлічинський, кас.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. — Місячний мітинґ Тов. ім. Івана Франка, від. 241., відбудеться в суботу, 3. мая, в 7. годині вечер, у церковній гали, Герес Евеню. Проситься членів прийти начас. — И. Галонька, секр.

НІЧОГО НЕ ЗРОБИЛИ В ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ

ЛОНДОН. — З відомостей, які дають Советам, що проголосили, скільки то вони зробили добра під економічним оглядом для Західньої України і Білорусі, виходилоб, що Совети властиво майже нічого не вложили, а тільки винищили край з того, що там було. Ті відповіди оперті на тих даних, які предложили польські джерела.

Городини треба уважно мити і чистити, але вони не можуть довго лежати в воді, бо стратять багато зо своїх вітамін (живин).

СТАВАЙТЕ В РЯДИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЯКИЙ Є НАЙБІЛЬШОЮ І НАЙСИЛЬНІШОЮ УКРАЇНСЬКО - АМЕРИКАНСЬКОЮ ЗАПОМОГОВОЮ ОРҐАНІЗАЦІЄЮ.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

ТАРЗАН, ч. 290. Непередбачена перемога.

Як львинята скочили на старого льва, це його дуже здивувало. Він цілий затрясся і львинята з нього відразу позлітали.

Та навіть найдикші звірі є ласкаві до молоденьких зо свойого роду. Лев не був голодний. Зчудований поведінкою львинят, він завернувся.

Том обняв своїх відважних малих оборонців. Після того він удався в розшуки за харчами, доки не натрапив на джерело з водою.

Сюди звірята заходили пити. Можливо йому вдасться якусь звірину сполювати? А хто зна, може якась звірина сполює його...?